

De lotgevallen van een vlokmiddel

De redactie van het Tv-programma Zembla is er opnieuw in geslaagd aandacht te krijgen voor het storten van granuliet in diepe plassen. Ondanks verzet daartegen gaat het storten onverminderd door. Zembla heeft ontdekt dat Rijkswaterstaat een rekenfout heeft gemaakt bij een risicoanalyse. De risico's van het vlokmiddel polyacrylamide waarmee het granuliet bewerkt is zouden duizendmaal te laag zijn voorgesteld. Inmiddels zijn vragen over deze kwestie gesteld in de Tweede Kamer der Staten-Generaal en in Provinciale Staten van Noord-Brabant.

Granuliet ontstaat als restproduct bij het stukslaan van grote stukken graniet om steenachtig materiaal te vervaardigen, vooral voor de productie van asfalt. Eigenlijk is iedere automobilist een beetje schuldig aan het bestaan van dit spul. Zonder drugsgebruikers geen productie van drugs, zonder automobilisten geen productie van asfalt en granuliet.

Granuliet wordt 'benut' om een vroegere ontzandingsput bij de Maas ondieper te maken. Dat zou de natuurontwikkeling ten goede komen. De gemeente maakt zich zorgen over de verontreiniging met acrylamide, afbraakproduct van het vlokmiddel dat gebruikt wordt om het granuliet steekvast te maken. De gemeente West Maas en Waal wil daarom een einde aan het storten van granuliet. Een eerste kwestie is van juridische aard. Is hier sprake van grond of van een bouwstof? Dat lijkt onbetekenend, maar voor de mogelijkheden van hergebruik maakt dat wel degelijk uit. Voormalig Alterramedewerker Joop Harmsen antwoordde ontkennend op de vraag of hier sprake is van grond. Hij zou het spul niet in zijn tuin willen hebben en volgens hem zou er geen plant op kunnen groeien. Juridisch gezien is de vraag of granuliet grond is niet de juiste vraag. De juiste vraag luidt of granuliet volgens de definitie in het Besluit bodemkwaliteit als grond mag worden beschouwd. Daarop is volgens mij het antwoord ja, en dat heeft een rechter bevestigd. Als dit niet de bedoeling is geweest van de wetgever, zal de juridische definitie van grond moeten worden aangepast.

Een tweede kwestie is de aanwezigheid van het vlokmiddel polyacrylamide in het granuliet. Het afbraakproduct acrylamide is een zeer zorgwekkende stof, dus is het oppassen geblazen.

Rijkswaterstaat heeft eerder de risico's berekend voor een worstcasescenario, waaruit zou moeten blijken dat er geen risico's zijn. In deze berekening is echter een fout van een factor 1.000 gemaakt die leidde tot een even zo grote onderschatting van de risico's. Nadat Zembla dit bekend maakte kwam er snel een reactie van Rijkswaterstaat. Daarin wordt toegegeven dat er sprake is van 'een rekenfout op papier'. Ondanks dat zouden er geen risico's zijn voor mens en milieu. Als belangrijkste argument daarvoor oppert Rijkswaterstaat dat acrylamide 'in de praktijk' niet voorkomt in het toegepaste granuliet.

Ik vind het buitengewoon dat er zorgen worden geuit, berekeningen worden gedaan, discussies en zelfs rechtszaken worden gevoerd over een stof die er – althans volgens Rijkswaterstaat - niet is. Dat vraagt om een nadere verklaring waarin de lotgevallen van polyacrylamide uit de doeken worden gedaan. Acrylamide is wellicht niet aangetoond in het toegepaste granuliet, maar geldt dat dan ook voor polyacrylamide? En onder welke omstandigheden en hoe snel wordt dat afgebroken?

Een derde kwestie is het nut van het ondieper maken van plassen. Jaren geleden vonden ecologen dat de ecologische kwaliteit van ondiepe plassen vele malen groter was dan die van diepe plassen. Een deel van de ecologen komt daar nu op terug. Uit een nog niet afgeronde studie in opdracht van Rijkswaterstaat (!) zou hetzelfde blijken.

De gemeente West Maas en Waal gaat opnieuw naar de rechter in een poging het storten van granuliet te laten stoppen. Het zou mij niet verbazen als de rechter eerst meer inzicht wil hebben in de lotgevallen van polyacrylamide en de mogelijke verspreiding van afbraakproducten daarvan in sediment, water en vissen.

Het lijkt mij intussen zinnig om over alternatieven na te denken. Er zijn zoveel andere steensoorten dan graniet. Ik kan ze nog uit mijn hoofd opnoemen ook, mocht iemand daarvoor interesse hebben. Wellicht is er een bruikbare steensoort waarvan het restproduct geen vlokmiddel nodig heeft en bijvoorbeeld als steenmeel in de bossen kan worden gebruikt. Ook zijn er vast wel andere vlokmiddelen die qua risico's minder te betekenen hebben. Of toch maar minder autorijden? Wordt vast vervolgd!